

XV PIELIKUMA ZIŅOJUMS

**NOVĒRTĒJUMS PAR IESPĒJAMIEM RISKIEM VESELĪBAI, KO RADA
OTRREIZĒJI PĀRSTRĀDĀTAS GUMIJAS GRANULAS, KURAS LIETO
KĀ SINTĒTISKĀ ZĀLES SEGUMA AIZPILDĪŠANAS MATERIĀLU
SPORTA LAUKUMOS**

Kopsavilkums

**Vielu nosaukumi: vielas, kas ietilpst otrreizēji pārstrādātas gumijas
granulās, kuras lieto kā sintētiskā zāles seguma aizpildīšanas materiālu**

EK numurs: nav attiecināms

CAS numurs: nav attiecināms

Iesniedza: ECHA

Versijas numurs: 1.01

Datums: 2017. gada 28. februāris

ATRUNA

Autors neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā sniegtās informācijas iespējamo lietošanas veidu. Tikai lietotājs ir atbildīgs par informācijas izmantošanu. Šajā dokumentā sniegtie paziņojumi vai informācija neietekmē nekādu turpmāku darbu regulējuma jomā, ko *ECHA* vai dalībvalstis var ierosināt vēlākā posmā.

KOPSAVILKUMS

ECHA nav konstatējusi nekādu iemeslu ieteikt cilvēkiem nenodarboties ar sportu uz sintētiskā zāles seguma, kurā kā aizpildīšanas materiāls izmantotas otrreizēji pārstrādātas gumijas granulas. Šis ieteikums ir balstīts uz *ECHA* novērtējumu, kurā tika secināts, ka granulās esošo vielu iedarbība rada ļoti zemu bažu līmeni. Novērtējums ir pamatots ar pašlaik pieejamajiem pierādījumiem. Taču, tā kā ir neskaidrības, *ECHA* sniedz vairākus ieteikumus, lai novērstu jebkuras vēl esošās bažas.

ECHA ir izvērtējusi, kādu risku cilvēku veselībai rada vielas, kas ietilpst otrreizēji pārstrādātas gumijas granulās, ko lieto kā aizpildīšanas materiālu sintētiskajā zāles segumā, piemēram, āra un iekštelpu futbola laukumiem.

Saskaņā ar aplēsēm līdz 2020. gadam ES būs 21 000 pilna izmēra sporta laukumu un apmēram 72 000 maza izmēra sporta laukumu.

Gumijas granulas, ko izmanto kā aizpildīšanas materiālu ES valstīs, galvenokārt ražo no nolietotām riepām (*ELT*). Nozares pārstāvji informēja *ECHA*, ka lielākā daļa šā aizpildīšanas materiāla ir izgatavota no ES ražotām riepām. Tiek ziņots, ka ES importēto riepju un otrreizēji pārstrādātās gumijas granulu daudzums ir neliels. Taču *ECHA* nevar pārbaudīt šo informāciju neatkarīgos avotos.

Pamatojoties uz literatūras avotiem un vairāku nesenu veiktu pētījumu rezultātiem, *ECHA* ir identificējusi dažas bīstamas vielas otrreizēji pārstrādātās gumijas granulās. Otrreizēji pārstrādātās gumijas granulās parasti ir tādas vielas kā policikliskie aromātiskie ogļūdeņraži (*PAO*), metāli, ftalāti, gaistoši organiskie ogļūdeņraži (*GOO*) un vāji gaistoši organiskie ogļūdeņraži (*VGOO*).

ECHA ir izpētījusi riskus bērniem, kuri spēlē futbolu un nodarbojas ar citiem sporta veidiem sporta laukumos ar sintētisko segumu (tostarp vārtsargiem), pieaugušajiem, kuri nodarbojas ar profesionālo sportu, un darbiniekiem, kuri uzstāda vai apsaimnieko sporta laukumus.

ECHA ņēma vērā gumijas granulu iedarbību saskarsmē ar ādu, norijot un ieelpojot no granulām iztvaikojušās vielas, kā arī granulu radītos putekļus.

ECHA secina, ka ir ļoti zema līmeņa bažas par otrreizēji pārstrādātās gumijas granulu iedarbību.

- 1) *ECHA* izvērtētajos pētījumos *PAO* koncentrācija otrreizēji pārstrādātās gumijas granulās parasti bija krietni zemāka par *REACH* regulā noteiktajām robežvērtībām šādiem maisījumiem. Pētījumos tika aplūkoti apmēram 50 paraugi ar jaunām otrreizēji pārstrādātās gumijas granulām un vairāki simti paraugu, kas ņemti no vairāk nekā 100 laukumiem. Paraugi tika ņemti dažādās ES dalībvalstīs, piemēram, Somijā, Itālijā, Nīderlandē, Portugālē un Apvienotajā Karalistē. *ECHA* no nozares pārstāvjiem saņēma arī pētījumus, kuros pētīti *PAO* no dažādām riepju frakcijām. Tomēr svarīgi norādīt — ja *PAO* koncentrācija sasniegtu *REACH* regulā noteikto vispārējo robežvērtību plaša patēriņa maisījumiem, bažu līmenis nebūtu zems.

Bažas par risku spēlētājiem un darbiniekiem kaut kad mūža laikā saslimt ar vēzi ir ļoti zemas, pamatojoties uz tipisko *PAO* koncentrāciju, kas izmērīta otrreizēji pārstrādātās gumijas granulās ES.

- 2) Risks spēlētājiem un darbiniekiem ir nenozīmīgs, jo saskaņā ar pieejamajiem, lai gan ierobežotiem, datiem metālu migrācija nepārsniedz atļautās robežvērtības, kas noteiktas spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā rotaļlietu jomā¹.
- 3) Netika identificēts nekāds risks spēlētājiem un darbiniekiem saistībā ar gumijas granulu sastāvā esošo ftalātu, benzotiazola un metilizobutilketona koncentrāciju, jo šo vielu koncentrācija ir zemāka par koncentrāciju, kas var izraisīt veselības problēmas.
- 4) Ir ziņots, ka no gumijas granulām iekštelpu sporta zālēs izdalītie GOO var izraisīt kairinājumu elpošanas ceļiem, acīm un ādai.

Šī novērtējuma secinājumi atbilst rezultātiem no vairākiem citiem nesenu veiktiem pētījumiem, piemēram, *RIVM* veiktajiem izmeklējumiem Nīderlandē un Vašingtonas štata veiktajiem pētījumiem ASV.

ECHA savā novērtējumā konstatēja turpmāk aprakstītās neskaidrības.

- Secinājumi ir balstīti uz pieejamajiem pētījumiem no gandrīz 10 ES dalībvalstīm, tajos aplūkoti vairāk nekā 100 sporta laukumi (kuros jau tiek lietots aizpildīšanas materiāls) un apmēram 50 paraugi ar jaunām otrreizēji pārstrādātās gumijas granulām. Lai gan *ECHA* nevarēja atrast nekādas konkrētas neobjektivitātes pazīmes pētījumos, nav skaidrs, cik lielā mērā šie pētījumi ir reprezentatīvi attiecībā uz sporta laukumos izmantotām otrreizēji pārstrādātās gumijas granulām visā ES.
- Joprojām trūkst datu par otrreizēji pārstrādātās gumijas granulās esošajām vielām un to tipisko koncentrāciju, ja granulas lieto kā aizpildīšanas materiālu sporta laukumos.
- Dažas ES importētās riepas vai citi gumijas materiāli ar nezināmu sastāvu to dzīves cikla beigās var tikt pārstrādāti par gumijas granulām, kam var būt atšķirīga vielu koncentrācija nekā iepriekš minētajos pētījumos. Arī pašas gumijas granulas var būt importētas, un tādu granulu sastāvs nav zināms.
- Visu gumijas granulās esošo vielu kombinētā iedarbība nav zināma, un to ir ļoti grūti novērtēt. Tomēr netiek uzskatīts, ka šīs neskaidrības ietekmētu novērtējuma galvenos secinājumus.
- Dažas no riska novērtējumā izmantotajām ievades vērtībām ir balstītas uz pieņēmumiem. Šajā novērtējumā pieņemtās vērtības ir konservatīvas (piemēram, cik daudz granulas bērni norītu rotaļājoties). Šāda pieeja mazināja novērtējuma neskaidrības.

Mākslīgajā zāles segumā lietotās gumijas granulas joprojām tiek pētītas gan ES, gan citur. Piemēram, ASV Vides aizsardzības aģentūra (*EPA*) plāno 2017. gada beigās sagatavot ziņojumu "Rotaļlaukumos izmantotās skaidiņas no otrreizēji pārstrādātām riepām" (*Recycled Tire Crumb Used on Playing Fields*). Kad šis ziņojums būs pieejams, *ECHA* novērtējuma secinājumi būs jāpārskata.

¹ Piemērs ir salīdzinājums ar rotaļlietās izmantotiem sausa pulverveida vai lokaniem materiāliem.

Balstoties uz veikto novērtējumu, *ECHA* sniedz šādus ieteikumus.

1. Ņemt vērā *REACH* regulas izmaiņas, lai nodrošinātu, ka tiek izmantotas tikai gumijas granulas ar ļoti zemu PAO un citu attiecīgo bīstamo vielu koncentrāciju.
2. Esošo (āra un iekštelpu) sporta laukumu īpašniekiem un apsaimniekotājiem jāizmēra PAO un citu vielu koncentrācija tur lietotajās gumijas granulās un šī informācija saprotamā veidā jādara zināma ieinteresētajām personām.
3. Gumijas granulu ražotājiem un to interesējošajām organizācijām jāizstrādā norādījumi, kas visiem (otrrreizēji pārstrādātās) gumijas aizpildīšanas materiālu ražotājiem un importētājiem palīdzēs testēt šos materiālus.
4. Eiropas sporta un futbola asociācijām un klubiem jāsadarbojas ar attiecīgajiem ražotājiem, lai nodrošinātu, ka informācija par sintētiskajos zāles segumos izmantoto gumijas granulu drošību saprotamā veidā tiek paziņota spēlētājiem un plašākai sabiedrībai.
5. Īpašniekiem un apsaimniekotājiem jānodrošina, lai esošie iekštelpu sporta laukumi ar gumijas granulu aizpildījuma materiālu tiktu atbilstoši ventilēti.

Turklāt *ECHA* iesaka spēlētājiem, kuri apmeklē sporta laukumus ar sintētisko segumu, ievērot pamata higiēnas pasākumus pēc spēlēm uz mākslīgā zāles seguma, kas satur otrreizēji pārstrādātas gumijas granulas. Piemēram, pēc spēles uz šāda laukuma un pirms ēšanas vienmēr ir jāmazgā rokas, ātri jāiztīra visas iegriezumu vai skrāpējumu brūces, apavi/apavu protektori, sporta aprīkojums un netīrais sporta tērps jānovelk ārpus telpām, lai gumijas skaidiņas netiktu pārnestas uz mājām, un, ja spēlētājiem mutē nejauši nonāk gumijas daļiņas, tās nedrīkst norīt.